

Tisková zpráva

Na co si lidé půjčili, co v současnosti splácejí a jak snadno – leden 2019

- ⊙ V posledních deseti letech si čtvrtina domácností půjčila na bydlení (27 %) a/nebo na spotřební zboží (27 %). Necelá pětina si půjčila na auto (18 %). Na podnikání, vánoční dárky, studium nebo dovolenou to byla 2-4 %.
- ⊙ To, že v současné době mají sami nebo jejich domácnost splácejí nějakou půjčku, deklaruje 43 % občanů.
- ⊙ Pro zhruba polovinu (52 %) z nich je splácení půjček snadné, což je pokles o 6 procentních bodů oproti minulému roku (v roce 2010, kdy byla otázka poprvé položena, to bylo 44 %).

Zpracoval:

Milan Tuček

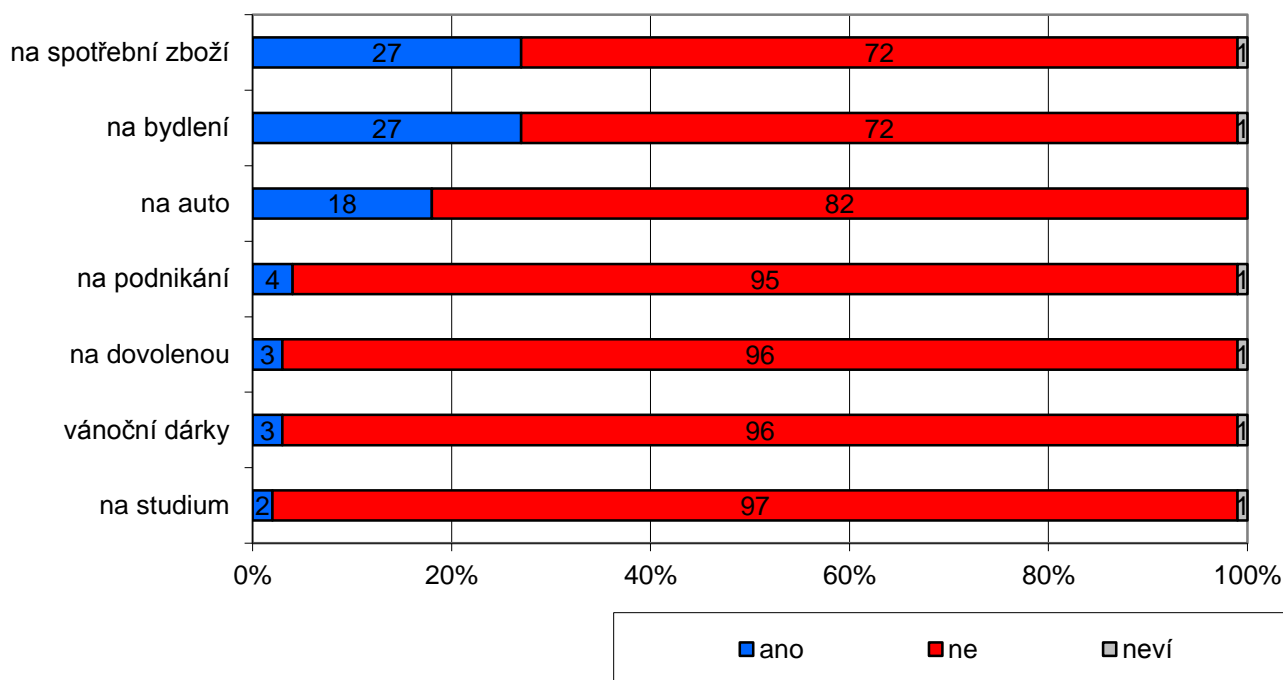
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 593, milan.tucek@soc.cas.cz

V rámci lednového šetření Naše společnost zařadilo CVVM i sadu otázek týkajících se půjčování si peněz a splácení dluhů. Respondenti byli konkrétně dotazováni na to, zda si v posledních deseti letech na něco půjčili, jaké půjčky v současné době splácejí, následně na subjektivně vnímané potíže se splácením půjček u těch, kteří nějaké peníze dluží, a na důležitost vytváření si finančních rezerv.

Graf 1: Zda si v posledních 10 ti letech on nebo jeho domácnost půjčili na následující věci¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 17. 1. 2019, 1087 dotázaných ve věku od 15 let, osobní rozhovor.

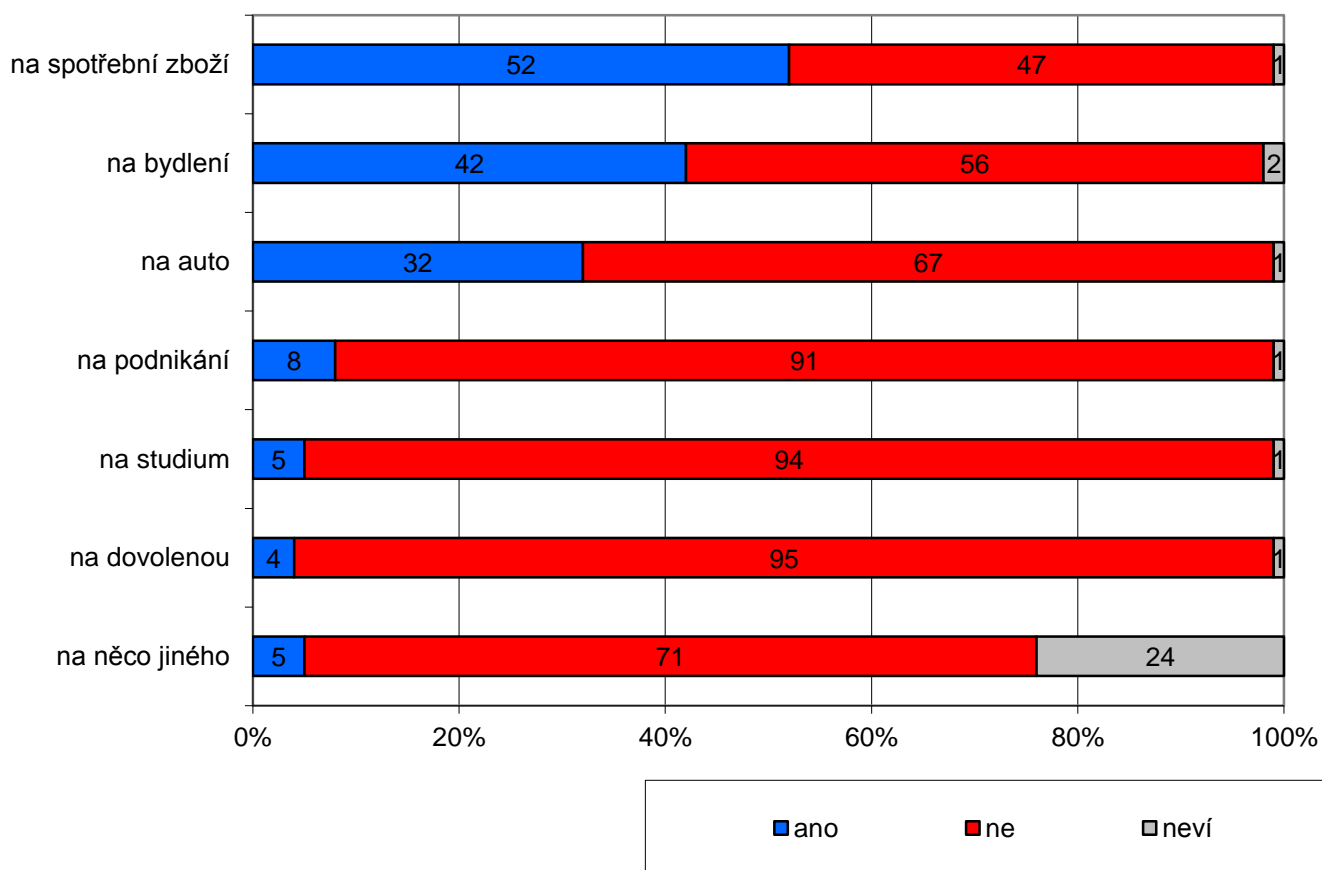
¹ Znění otázky: „Řekněte prosím, půjčil jste si v posledních 10 ti letech Vy nebo Vaše domácnost peníze na následující věci? a) Na bydlení, b) na studium, c) na spotřební zboží jako např. lednice, pračka, televize, nábytek, d) na auto, e) na dovolenou, f) na podnikání, g) vánoční dárky?“ Varianty odpovědí: ano, ne.

V posledních deseti letech si lidé nejčastěji půjčovali na spotřební zboží (27 %), na bydlení (27 %) a na pořízení auta (18 %). Na ostatní zmíněné věci (dovolená, studium, podnikání, vánoce) si půjčilo 2-4 % dotázaných.

Rozdíly v míře půjčování jsou logicky dány jak věkem, tak vzděláním, a také jsou podmíněny životní úrovní domácnosti. Na pořízení bydlení si nejvíce půjčila věková kohorta 30-44 (42 %), kohorty 20-29 a 45-59 let v 30 %, respektive 32 %, nestarší a nejmladší pak z jedné desetiny. Dosažené vzdělání nejvíce diferencovalo v půjčkách na spotřební zboží: půjčku uzavřelo 32 % dotázaných s vyučením, mezi vysokoškolsky vzdělaným to bylo 15 %. Domácnosti, které deklarovaly dobrou životní úroveň, si ve větší míře půjčily na pořízení bydlení než domácnosti s deklarovanou špatnou úrovní (28 % ku 19 %). U spotřebního zboží nastala situace opačná a hlavně více odlišná: půjčila si téměř polovina domácností se špatnou životní úrovní proti necelé pětině (46 % ku 18 %).

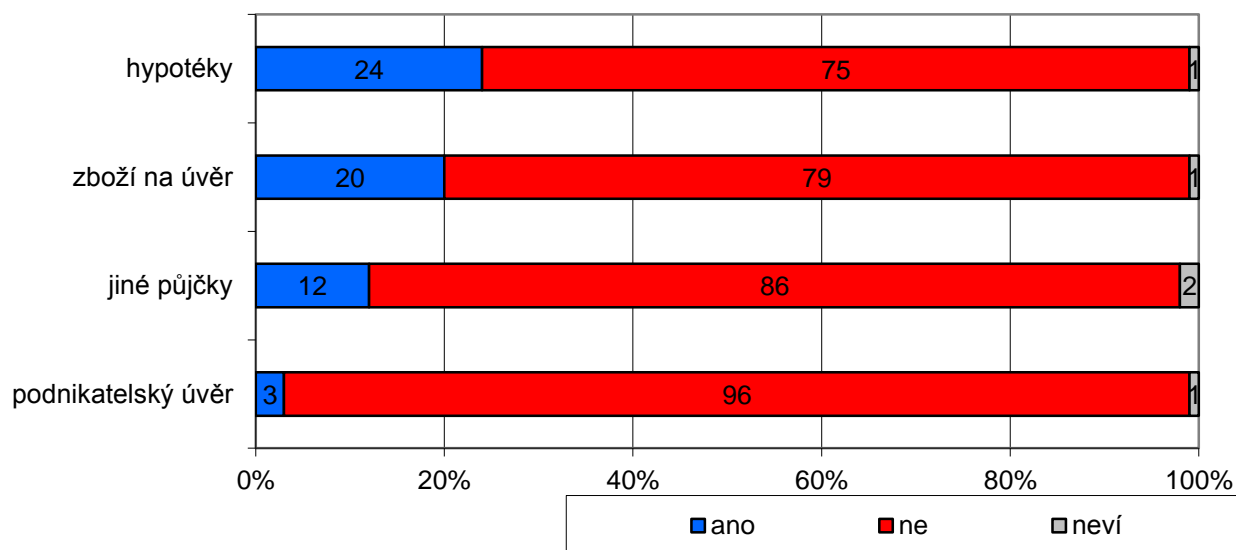
Srovnání s rokem 2010, kdy byly půjčky zjišťovány naposledy, je problematické vzhledem k tomu, že znění otázky není totožné (v posledních deseti letech x někdy). Dá se říci, že oblasti, na které si lidé nejvíce půjčovali a půjčují, jsou shodné, avšak proporce mezi nimi se liší. Do jaké míry je to dáno nestejným časovým vymezením a do jaké míry jde o posuny spojené s proměnou trhu, podnikatelských aktivit či konzumního chování, je obtížné určit. Další zjištění, konkrétně procento splácejících domácností je letos mírně vyšší než v roce 2010 (42 % ku 39 %, počty respondentů pod tabulkou 1) svědčí o tom, že celkový rozsah půjček se nezměnil.

Graf 2: Zda si někdy on nebo jeho domácnost půjčili na následující věci (rok 2010)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 11. – 18. 1. 2010, 1074 dotázaných ve věku od 15 let, osobní rozhovor.

Graf 3: Splácíte v současnosti Vy nebo Vaše domácnost nějakou půjčku na následující věci²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 17. 1. 2019, 1087 dotázaných ve věku od 15 let, osobní rozhovor.

Nějakou půjčku má v současné době 43 % domácností (jednotlivců). Zajímalo nás také, jak moc je problematické pro ty, kteří půjčky mají, tyto půjčky splácet. Jak vyplývá z údajů v tabulce 3, z těch, kteří nějakou půjčku mají (N=460), je pro 52 % splácení snadné. Naprostá většina z nich se však přiklání k mírnější variantě odpovědi (spíše snadné – 46 %), za velmi snadné označuje splácení svých půjček jen 6 % respondentů. Více než dvě pětiny (45 %) dotázaných označily splácení svých stávajících půjček za obtížné, přičemž 10 % to pokládá za velmi obtížné a 35 % za spíše obtížné. Opět platí, že existují významné rozdíly mezi respondenty podle deklarované životní úrovně domácnosti, když ti, co deklarují dobrou životní úroveň, z 69 % považují splácení za snadné (10 % za velmi snadné), ti, co deklarují špatnou životní úroveň, považují splácení z 83 % za obtížné (42 % za velmi obtížné). K tomu je třeba doplnit, že nějakou půjčku splácí 39 % domácností s dobrou životní úrovní a 46 % domácností se špatnou životní úrovní.

Časové srovnání nabízí tabulka 1. Z něj vyplývá, že od loňského roku se o 6 procentních bodů snížil podíl těch, kdo splácení svých půjček označují za snadné (spočet odpovědí „velmi snadné“ a „spíše snadné“). Došlo tak k obratu pozitivního trendu a je otázkou, zda příští výzkum tento obrat potvrdí.

Tabulka 1: Obtížnost splácení půjček (v %)³

	I/10	I/11	I/13	I/14	I/16	III/17	I/18	I/19
velmi snadno	5	4	4	5	8	11	10	6
spíše snadno	39	40	37	42	37	43	48	46
spíše obtížně	34	37	41	34	39	33	31	35
velmi obtížně	19	17	17	16	13	10	8	10
neví	3	2	1	3	3	3	3	3

Pozn.: Odpovídali pouze respondenti, kteří jsou zadlužení, nebo je zadlužená jejich domácnost (v roce 2010 N=428; 2011 N=405; 2013 N=515; 2014 N=477; 2016 N=507, 2017 N=491, 2018 N= 461, 2019 N=460).

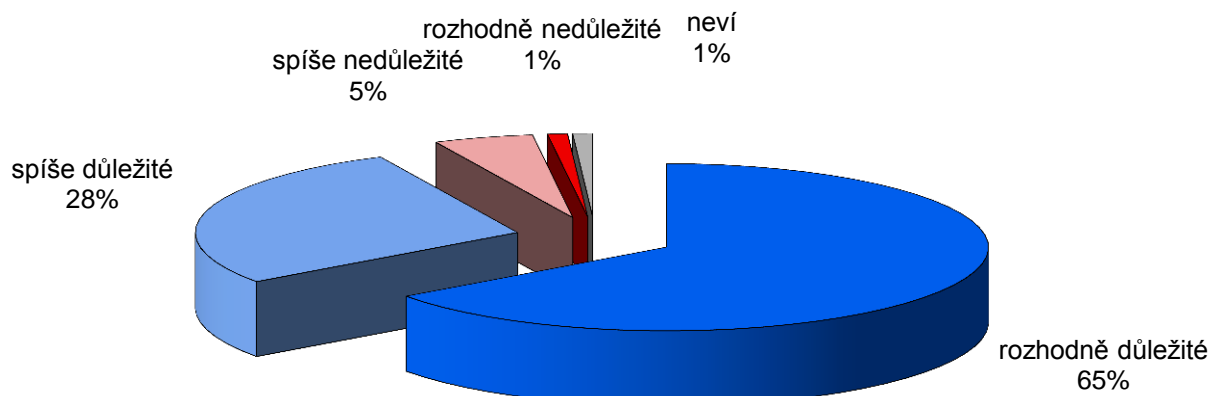
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost

² Znění otázky: „Splácíte Vy nebo Vaše domácnost v současné době a) hypotéku, úvěr na stavební spoření, b) podnikatelský úvěr, c) nějaké zboží na úvěr, d) jiné půjčky?“ Varianty odpovědí: ano, ne.

³ Znění otázky: „Kdybyste měl vyjádřit svůj pocit, jak snadno nebo obtížně se Vám daří tyto půjčky splácet?“ Varianty odpovědí: velmi snadno, spíše snadno, spíše obtížně, velmi obtížně.

Tematický blok věnovaný půjčkám byl doplněn ještě otázkou, která zjišťoval názor na vytváření si určité finanční rezervy v domácnosti na nečekané výdaje. Naprostá většina (93 %) je přesvědčena o její důležitosti (viz graf 4).

Graf 4: Mínění o důležitosti vytváření si rezervy v rodinných financích na nečekané výdaje⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 17. 1. 2019, 1087 dotázaných ve věku od 15 let, osobní rozhovor.

Jak dokládá časové srovnání, přesvědčení o důležitosti vytváření si finanční rezervy zůstává neměnné (v součtu odpovědí „rozhodně důležitě“ a „spíše důležitě“), postupně však narůstá podíl odpovědí „rozhodně důležitě“ (viz tabulku 2).

Tabulka 2: Mínění o důležitosti vytváření si rezervy v rodinných financích na nečekané výdaje (v %) – časové srovnání

	2010	2012	2014	2016	2018	2019
Rozhodně důležitě	58	61	59	61	63	65
Spíše důležitě	35	34	35	30	31	28
Spíše nedůležitě	4	3	4	6	5	5
Rozhodně nedůležitě	1	1	0	1	0	1

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Vytvářet si finanční rezervu je rozhodně důležité pro 71 % osob nad 60 let, ve věku 20-29 let je tento podíl 54 % a v nejmladší kohortě 15-19 jen 44 %. Vliv má i dosažené vzdělání: respondenti s vysokou školou uvedli odpověď „rozhodně důležité“ v 77 %, vyučení v 60 %. Z hlediska životní úrovně jsou to lidé s dobrou životní úrovní, kteří kladou větší důraz na důležitost vytváření si finanční rezervy (70 % „rozhodně důležité“). O něco méně rozhodnosti lze vidět u domácností deklarujících „ani dobrou, ani špatnou“ a „špatnou“ životní úroveň (60 %, resp. 58 %).

⁴ Znění otázky: „Je podle Vás důležité nebo nedůležité vytvářet si v rodinných financích rezervu pro nečekané případy, kdy bude třeba většího vydání než je obvyklé?“
Varianty odpovědí: rozhodně důležité, spíše důležité, spíše nedůležité, rozhodně nedůležité.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v19-01</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>5. – 17. 1. 2019</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1087</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>233</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>ER.41, ER.43, ER.44a, ER.45</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>er190214a</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>14. února 2019</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Milan Tuček</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.]